

List otwarty w związku z zatrzymaniem białoruskich prawników Ilyi Salei i Maksima Znak

10 września 2020 r.

Wyrażamy głębokie zaniepokojenie zatrzymaniem prawników Ilyi Salei i Maksima Znak w dniu 9 września 2020 r. na Białorusi w sprawie karnej, co miało niewątpliwie podłoże polityczne. Uważamy to za rażące naruszenie i ingerencję w ich zawodową działalność prawną oraz ich prawo do wyrażania profesjonalnych opinii, zgodnie z międzynarodowymi normami prawnymi. Sprawa ta jest bezpośrednią konsekwencją tragicznej sytuacji, problemów i naruszeń praw zawodowych adwokatów i prawników oraz ogólnego funkcjonowania zawodów prawniczych w Republice Białorusi. Na problemy te zwracały wcześniej uwagę zarówno organizacje międzynarodowe, jak i przedstawiciele środowiska prawniczego.¹

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej Głównego Wydziału Śledczego Komisji Śledczej Republiki Białorusi, „dochodzenie w sprawie karnej wszczęto przez Prokuraturę Generalną Republiki Białorusi na podstawie Części 3 art. 361 Kodeksu karnego Republiki Białorusi. Na chwilę obecną w toku śledztwa uzyskano dowody, które świadczą o zleceniu przez osoby z organizacji pozarządowej zwanej Radą Koordynacyjną działań zmierzających do destabilizacji sytuacji społeczno-politycznej, gospodarczej i świadomości społecznej w kraju, szkodząc bezpieczeństwu narodowemu Republiki Białorusi. Działania te były realizowane z wykorzystaniem mediów i zasobów internetowych. W stosunku do podejrzanych Marii Kolesnikowej i Maksima Znak, za zgodą prokuratora, wybrano środek zapobiegawczy w postaci zatrzymania. Ilya Salei także został zatrzymany w związku z podejrzeniem popełnienia tego przestępstwa.”²

Zatrzymany Ilya Salei jest jednak prawnikiem Marii Kolesnikowej, jednej z przywódczyń białoruskiego ruchu oporu i członka Prezydium Rady Koordynacyjnej, która również przebywa w więzieniu.³ Drugi zatrzymany prawnik Maksim Znak reprezentował Wiktora Babariko, który kandydował na Prezydenta Republiki Białorusi, ale nie został dopuszczony do rejestracji jako kandydat i uznano go za więźnia politycznego. Maksim Znak był także pełnomocnikiem byłej kandydatki na prezydenta Swiatłany Cichanouskiej, z ramienia której powołał Radę Koordynacyjną. Maxim Znak jako członek Prezydium Rady Koordynacyjnej udzielał wsparcia prawnego jako adwokat. Prawnik Maxima Znak Dmitry Laevsky zauważa, że: „wszystkie jego

¹ Zobacz <https://www.hfhr.pl/en/report-on-the-situation-of-legal-profession-in-belarus/>
<https://probusiness.io/law/7462-kogda-slesari-bastuyut-advokatam-stydno-molchat-obrashchenie-advokatskogo-soobshchestva-belarusi.html>, <https://fondadvokatov.ru/belarus>

² Zobacz <https://sk.gov.by/ru/news-ru/view/sledstvennym-komitom-prodolzhaetsja-rassledovanie-ugolovno-go-dela-o-publichnyx-prizyvax-k-dejstviyam-9248/>

³ Rada Koordynacyjna - inicjatywa społeczna, powołana w celu przezwyciężenia kryzysu politycznego na Białorusi oraz zapewnienia pokoju i zrozumienia, a także dla ochrony suwerenności i niezależności Republiki Białorusi. Więcej informacji o Radzie znajdziesz pod adresem <https://rada.vision/en>

oświadczenia, apele, komentarze były jawne, przejrzyste, a ich treść była całkowicie zgodna z prawem i nie niosła ze sobą żadnych nielegalnych intencji”.⁴

Chcielibyśmy podkreślić, że zgodnie z Podstawowymi Zasadami ONZ dotyczącymi roli prawników⁵, rządy muszą zapewnić, aby prawnicy mogli wykonywać wszystkie swoje funkcje zawodowe bez zastraszania, utrudniania, nękania lub niewłaściwej ingerencji. Prawnicy, podobnie jak inni obywatele, mają prawo do wolności słowa, przekonań, zrzeszania się i zgromadzeń. W szczególności mają oni prawo do udziału w publicznej dyskusji na tematy z zakresu prawa, wymiaru sprawiedliwości oraz promocji i ochrony praw człowieka, a także do przystępowania do lokalnych, krajowych lub międzynarodowych organizacji lub ich tworzenia oraz uczestniczenia w ich spotkaniach bez ponoszenia skutków w postaci ograniczeń zawodowych z powodu ich zgodnych z prawem działań lub członkostwa w legalnej organizacji.

Białoruski Komitet Helsiński zwrócił się do Specjalnego Sprawozdawcy ONZ ds. niezależności sędziów, prawników i adwokatów, z raportem przedstawiającym sytuację prawników Maksima Znak i Ilyi Salei.⁶W raporcie wezwano do podjęcia pilnych działań w związku z zatrzymaniem prawników i wezwano do wysłania pilnej wiadomości do Rządu Białorusi w sprawie konieczności przestrzegania Podstawowych Zasad dotyczących roli prawników.

Białoruscy prawnicy sporządzili list otwarty w związku z zatrzymaniem ich kolegów.⁷

Domagamy się również od władz Republiki Białorusi:

- niezwłocznego zwolnienia prawników Maksima Znak i Ilyi Salei oraz przestrzegania międzynarodowych norm prawnych dotyczących niezależności zawodów prawniczych i korzystania z prawa do obrony;
- zaprzestania prześladowania prawników i adwokatów, którzy korzystają z konstytucyjnego prawa do wolności słowa poprzez wyrażanie swojego zdania⁸ w trakcie wykonywania funkcji zawodowych;
- ścisłego przestrzegania postanowień art. 62 Konstytucji Republiki Białorusi: „każdy ma prawo do korzystania z praw i wolności oraz ich ochrony, w tym prawo do korzystania w każdym czasie z pomocy prawników i innych ich przedstawicieli w sądzie, innych organach państwowych, organach samorządu terytorialnego, w przedsiębiorstwach, instytucjach,

⁴ Zobacz <https://news.tut.by/economics/699898.html>

⁵ Przyjęto przez VIII Kongres Narodów Zjednoczonych na temat Zapobiegania Przestępczości oraz Traktowania Przestępców, Hawana, Kuba, 27 sierpnia do 7 września 1990, zobacz https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/role_lawyers.shtml

⁶ Zobacz <https://belhelcom.org/be/node/1244>

⁷ <https://news.tut.by/economics/699922.html>

⁸ Artykuł 33 Konstytucji Republiki Białorusi https://kodeksy-by.com/konstitutsiya_rb/33.htm

organizacjach, stowarzyszeniach publicznych oraz w relacjach z urzędnikami i obywatelami. Sprzeciw wobec udzielenia pomocy prawnej w Republice Białorusi jest prawnie zabroniony.”⁹

Sygnatariusze:

1. Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Polska
2. ARTYKUŁ 19, Wielka Brytania
3. Rada Adwokatur i Stowarzyszeń Prawniczych Europy
4. Rada Adwokatur Luksemburga
5. Szwedzka Rada Adwokatur
6. Francuskojęzyczne oraz Niemieckojęzyczne Rady Adwokatur Belgii AVOCATS.BE
7. Europejskie Stowarzyszenie Prawników AEA-EAL
8. Prawnicy dla Prawników, Holandia
9. FIDH - Międzynarodowa Federacja Praw Człowieka
10. Komitet Prawników ds. Praw Człowieka YUCOM, Serbia
11. OMCT Światowa Organizacja Przeciwko Torturom
12. Fundacja Dom Praw Człowieka, Norwegia
13. Centre de la protection internationale, Francja
14. Instytut Monitorowania Praw Człowieka, Litwa
15. Międzynarodowe Partnerstwo na rzecz Praw Człowieka (IPHR), Belgia
16. Norweski Komitet Helsiński
17. Freedom Now, USA
18. Crude Accountability, USA
19. Ogólnoukraińskie Stowarzyszenie Prawników Świadczących Bezpłatną Pomoc Prawną - Oddział w Odessie, Ukraina
20. Centrum Rozwoju Demokracji i Praw Człowieka, Rosja
21. Pskowski Regionalny Środowiskowy Ruch Społeczny Praw Człowieka "Svobodnyi Bereg", Rosja

⁹ Zobacz https://kodeksy-by.com/konstitutsiya_rb/62.htm

22. Regionalna Fundacja Alternatywa Publiczna w Charkowie, Ukraina
23. Wymiana niemiecko-rosyjska w St. Petersburgu
24. Projekty Stichting CAAT, Holandia
25. MEMORIAL Deutschland e. V. Haus der Demokratie und Menschenrechte, Niemcy
26. Centrum Badań Polityki Prawnej, Kazachstan
27. Stowarzyszenie Publiczne Godność, Kazachstan
28. Ruch Praw Człowieka "Bir Duino-Kyrgyzstan"
29. Białoruski Komitet Helsiński
30. Human Constanta, Białoruś
31. Centrum Uczestnictwa i Rozwoju, Gruzja
32. Helsińskie Zgromadzenie Obywatelskie - Vanadzor, Armenia
33. Stowarzyszenie Ukraińskich Obserwatorów Praw Człowieka ds. Organów Ścigania, Ukraina
34. Centrum Informacji i Analiz SOVA, Rosja
35. Souchastiye v Sud'be, Blagotvoritel'nyy Tsentr, Rosja
36. Ambasada Praw Człowieka, Mołdawia
37. Partnerstwo na rzecz Praw Człowieka Libereco, Niemcy
38. Fundacja Publiczny Werdykt, Rosja
39. Grupa Praw Człowieka "Grazhdanin, armia, pravo", Rosja
40. DRA - Wymiana niemiecko-rosyjska, Niemcy
41. Centrum Działań Społecznych, Ukraina
42. Komitet Helsiński Armenii
43. Stowarzyszenie Helsińskie, Armenia
44. Macedoński Komitet Helsiński
45. Szwedzka sieć OBWE
46. Albański Komitet Helsiński
47. Bułgarski Komitet Helsiński

48. Kobiety z Don, Rosja
49. Moskiewska Grupa Helsińska, Rosja
50. Dom Praw Człowieka Zagrzeb, Chorwacja
51. Centrum Praw Człowieka, Gruzja
52. Mohylewskie Centrum Praw Człowieka, Białoruś
53. Holenderski Komitet Helsiński
54. Centrum Praw Człowieka ZMINA, Ukraina
55. Białoruski Dom Praw Człowieka Barys Zvozskaŭ
56. Centrum „Ekumena”, Białoruś
57. Młodzieżowy Memoriał - Perm, Rosja
58. Dom Praw Człowieka w Czernihowie, Ukraina
59. Gruzińskie Centrum Rehabilitacji Psychospołecznej i Medycznej Ofiar Tortur
60. Östgruppen - Szwedzka inicjatywa na rzecz demokracji i praw człowieka, Szwecja
61. Stowarzyszenie Kobiet IDP Zgoda, Gruzja
62. Kazachskie Międzynarodowe Biuro ds. Praw Człowieka i Praworządności, Kazachstan
63. Czeska Rada Adwokacka, Republika Czeska (do potwierdzenia)
64. Inicjatywa Obywatelska Przeciwko Bezprawiu w Sądach i Prokuraturze, Białoruś
65. AED-EDL (Avocat.e.s Européennes Démocrates / European Democratic Lawyers),
Barcelona, Hiszpania
66. Freedom House, USA
67. Niezależny Społeczny Ruch Ekologiczny - NESEHNUTI, Brno, Republika Czeska
68. Projekty Stichting CAAT, Holandia
69. La Asociación Libre de Abogados, Hiszpania
70. RAW dla Kobiet i Dziewczynek Ocalałych z Wojny (Raw in War)
71. Citizens Network Watchdog, Polska
72. ORDRE DES AVOCATS DE PARIS / Adwokatura Paryska, Francja
73. Rada Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie, Polska

74. Rosyjska Sieć LGBT
75. Zarząd Forum Społeczeństwa Obywatelskiego UE-Rosja
76. Wolność Religii i Wiary - FORB, Białoruś
77. Memoriał Centrum Praw Człowieka, Rosja
78. Krajowa Izba Radców Prawnych, Polska
79. Naczelna Rada Adwokacka, Polska
80. Białoruski Komitet Helsiński, Białoruś
81. Instytut "Republika", Ukraina
82. Wszechukraińska Inicjatywa "Aktywna społeczność"
83. Okręgowa Izba Radców Prawnych we Wrocławiu
84. Khusanbai Saliev, prawnik, Bir Duino-Osh, Kirgistan
85. Valerian Vakhitov, prawnik, Bir Duino-Osh, Kirgistan
86. Lyudmila Ulyashina, Rzecznik Praw Człowieka, doktor nauk prawnych, profesor nadzwyczajny, Europejski Uniwersytet Humanistyczny
87. Lyubov Moseyeva-Elye, radca prawny, Ruch na rzecz Praw Człowieka Kaluga, Rosja
88. Magomed Mutsolgov, dziennikarz i obrońca praw człowieka, Inguszetia, Rosja
89. Dina Shautsova, Prawnik, Białoruś